

Empowered Lives.
Resilient nations.

Вазорати Адлияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон

ХЕЛВЕТАС
Швейцарская Интеркооперация

ТОҶИКИСТОН

МУОМИЛАИ ОИЛАВӢ

*Лоиҳа аз ҷониби Ҳукумати Швейтсария
маблағгузорӣ карда шуда истодааст.*

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Swiss Confederation
Конфедератсияи Швейтсария

Душанбе - 2013

Маводи мазкур дар чаҳорчубаи лоиҳаи “Дастрасӣ ба адолат” таҳия гаштааст, ки аз ҷониби филиали ассотсиатсияи “ҲЕЛВЕТАС Свисс Интеркооперейшен” ва Барномаи Рушди Созмони Миллали Муттаҳид бо дастгирии молиявии Раёсати Швейтсария оид ба рушд ва ҳамкорӣ (SDC) дар Тоҷикистон амалӣ мегардад.

Муомилаи оилавӣ, чи муомилаи байни ҳамсарон, чи муомилаи байни волидайн ва фарзандон, яке аз ҷузъҳои асосии зиндагии ҳар як инсон ҳисобида мешавад. Аз ҳамин лиҳоз, саволҳои ҳуқуқие, ки танзимкунандаи муносибатҳои оилавӣ ҳастанд, ба худ таваҷҷӯҳи зиёдеро талаб мекунанд. Дар маводи таълими брошюраи мо Шумо метавонед ба он саволҳое, ки шахрвандон, дар бисёр мавридҳо, дар қабули ёрии ҳуқуқии ройгон ба мо медиҳанд, шинос шавед. Дар ин брошюра намунаҳои амалҳои зиндагӣ дарҷ гардидаанд ва дар охири он, Шумо метавонед бо намунаи ҳар гуна аризаҳои даъвогӣ шинос шавед. Бояд як чизро қайд кард, ки дар зерин мафҳуми никоҳ, мо он никоҳро дар назар дорем, ки дар мақомоти САҲШ ба қайди давлатӣ гирифта шудааст.

1. Барои қайди ақди никоҳ чи лозим аст?

Пеш аз ҳама шахсоне, ки мехоҳанд ба қайди ақди никоҳ дароянд, бояд ба синну соли никоҳи расида бошанд, яъне ба 18 солаги. Ба гайр аз ин, барои бастанӣ ақди никоҳ шумо бояд ба мақомоти САҲШ пеш аз як моҳи қайди ақди никоҳи худ ариза пешниҳод намоед. Ариза аз тарафи мудирӣ мақомоти САҲШ ба Шумо пешниҳод карда мешавад, ки дар он хатман розигии ҳардутаҷаф барои бастанӣ ақди никоҳ дарҷ гардидааст. Дар аризаи дучониба оид ба бастанӣ ақди никоҳ Шумо бояд чунин маълумотҳоро пешниҳод намоед: ному насаби худ, номи падар; таърих ва ҷои таваллуд; сини сол; табаъият; миллат; ҷои истиқомат; интихоби насаб, ки баъд аз бастанӣ ақди никоҳ ба шумо дода мешавад, маълумоти шиносномаи шумо. Шумо ва ҳамсари ояндаи шумо дар аризаи худ оиди бастанӣ ақди никоҳи якҷояи шумо, имзо мегузored. Барои бастанӣ ақди никоҳ, Шумо бояд чунин ҳуҷҷатҳоро пешниҳод намоед: шиносномаҳои худ, шаҳодатномаи бекоркунии ақди никоҳ (агар чунин бошад), нусхаи шаҳодатномаи марғи ҳамсар (агар чунин бошад) ва қарори суд оиди паст кардани сини никоҳӣ (агар чунин бошад).

2. Оё ҳолатҳое ҳастанд, ки монеаи акди никоҳ мегарданд?

Дар моддаи 14 Кодекси Оилаи ЧТ ҳолатҳое, ки барои ба-
стани акди никоҳ монеа мегарданд батартиб муқаррар шуда-
анд ва аз он бармеояд, ки акди никоҳ байни шахсони зерин
манъ аст:

- байни шахсоне, ки яке аз онҳо дар никоҳи дигари
ба қайдгирифташуда қарор дошта бошад;
- байни ҳешовандони наздик (падар ё модар бо фарзанд,
бобо ё бибӣ бо набераи худ);
- байни бародарону хоҳарони айнаи ва ӯгай (ки аз як
падар ё модаранд);
- байни фарзандхондагон ва фарзандхондшудагон;
- байни шахсоне, ки суд яке аз онҳоро бо сабаби бемории
рӯҳӣ ё сустаклиаш (ноқисулақлиаш) гайри қобили амал эъти-
роф қардааст;
- байни шахсоне, ки суд яке аз онҳоро бо сабаби суи-
стифодаи нӯшоқиҳои спирти ё маводи нашъадор дорои
қобилияти маҳдуди амал эътироф намулдааст.

**3. Як моҳ пеш, ман бо арӯсам ба мақомоти САҲШ ариза до-
дем, ва баъд аз чанд муддате арӯсам ба беморхона ғалтид. Фу-
рсати қайди акди никоҳи мо ҳам расидааст. Ман метавонам ба
мақомоти САҲШ танҳо омада, акди никоҳамонро ба қайд гирам?**

Қайди акди никоҳ фақат дар ҳузури шахсоне, ки никоҳи
худро ба қайд мегирад, амалӣ мегардад. Шумо метавонед
қайди акди никоҳатонро ба ягон вақти дигар, то сиҳатёбии
арӯсатон, мавқуф гузоред.

Дар ҳусусе, ки шахсони никоҳшаванда ё яке аз онҳо ба
мақомоти САҲШ бо сабаби беморӣ ё бо дигар сабаби узрнок
омада наметавонанд, қайди давлатии акди никоҳ дар хона,
муассисаи тиббӣ ё дигар муассиса бо иштироки шахсони
никоҳшаванда, амалӣ қарда мешавад.

**4. Баъди пешниҳоди ариза ба мақомоти САҲШ барои ба-
стани акди никоҳ як моҳ интизорӣ кашидан лозим аст?**

Дар мавридҳои истисноӣ, бо будани сабабҳои узрнок (ба мис-

ли ҳамилагии арӯс, будани модаркалон дар дами марг, сафари писараш) қайди ақди нигоҳ пеш аз мӯҳлат амалӣ карда мешавад.

5. Хешу табори домод истодагарӣ карда истодаанд, то ки ман муоинаи тиббӣ гузарам. Ман муқобил нестам барои гузаштани муоинаи тиббӣ, аммо мехоҳам фаҳмам, ман ҳам метавонам талаб кунам, ки домод низ аз муоинаи тиббӣ гузарад? Ӯ вақти зиёде дар Руссия, барои кор рафта буд, аз ҳамин лиҳоз ман ҳам мехоҳам аз вазъи саломатии ӯ хабардор шавам.

Муоинаи тиббии шахс, фақат бо розигии шахсоне, ки издивоҷ мекунанд, гузаронида мешавад. Ҳеҷ кас Шумо ва ё домодшавандаи шуморо барои гузаштани муоинаи тиббӣ маҷбур карда наметавонад. Дар ҳолати мазкур, Шумо метавонед аз ӯ хоҳиш кунед, ки аз муоинаи тиббии касалиҳои олотӣ таносул ё СПИД гузарад. Дар мавриди аз Шумо пинҳон намудани ҳамсаратон касалиҳои сирояткунандаи худ, никоҳи шумо бо қарори суд бекор дониста мешавад. Бе розигии домод (арӯс) чамъи маълумот оиди вазъи саломатии ӯ манъ аст.

6. Ман 20 сола ҳастам ва падару модарам бе хоҳиши ман маро маҷбур мекунанд ба он нафаре, ки ягон бор надидаам ба шавҳар бароям. Оё ман метавонам издивоҷро рад кунам?

Ҳеҷ кас ҳуқуқ надорад, ки шуморо, бе хоҳиши шумо, ба никоҳ баромадан маҷбур созад. Никоҳ фақат бо хоҳиши ҳар ду тарафи издивоҷшаванда амалӣ мегардад. Дар дигар ҳолат, нисбати он нафароне, ки шуморо маҷбур месозанд, парвандаи ҷиноятӣ оғоз карда мешавад.

7. Писари ман ба Руссия барои кор рафтааст ва ӯ мехоҳад, ки дар ҳамон ҷо бо шаҳрванди Тоҷикистон издивоҷ кунад. Баргаштани ӯ ба Тоҷикистон барои қайди ақди никоҳи худ зарур аст?

Не, ҳатмӣ нест, чунки ақди никоҳ байни шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки берун аз ҳудуди ҚТ зиндагонӣ менамоянд, (дар ҳолати Шумо бошад дар Федератсияи Руссия) дар намояндагиҳои дипломатӣ ва консулгарии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа баста мешавад.

Маълумот: намояндагиҳои дипломатӣ ва консулгариҳои ҚТ дар чунин шаҳрҳои Федератсияи Руссия- Москва ва Екатеринбург мавҷуд аст.

8. Ман бо шавҳарам қариб ду сол аст, ки дар никоҳи мусулмонӣ зиндагонӣ мекунем, мехостам фаҳмам, ки никоҳи мо дар ҚТ эътироф мешавад, ман дар чунин никоҳ ҳаққи амвол дорам ё на?

Дар ҚТ фақат он никоҳе эътироф мешавад, ки дар мақомоти САҲШ ба қайди давлатӣ гирифта шуда бошад. Никоҳе, ки бо қоидаҳои динӣ баста мешавад, ягон оқибати ҳуқуқӣ надорад. Дар ин никоҳ, молу мулки харида амалан ба он ҳамсаре таалуқ дорад, ки ба номаш гузаронида шудааст, ғайр аз ҳуқуқ ба фарзандоне, ки аз ин никоҳ ба дунё омадаанд.

Дуюм, ҳамсар метавонад ҳуқуқи молу мулкии худро мавриди баҳс қарор диҳад, ба шарте, ки ӯ исбот карда тавонад, ки дар мавриди харидаи он мол саҳм гузоштааст.

Чӣ хеле, ки таҷрибаи судӣ нишон медиҳад, дар ин гуна ҳолатҳо ягона шахси озордида ин занҳое мебошанд, ки дар никоҳи мусулмонӣ, ки аз қайди никоҳи давлатӣ нагузаштанд, қарор доранд ва дар натиҷа ҳуқуқ ба молу мулки якҷояро аз даст медиҳанд, зеро ба қарбонҳои хоҷагӣ ва тарбияи фарзандон машғул мебошанд.

9. Шавҳари ман дар никоҳи қонунӣ бо ман ва фарзандони ноболиғамон зиндагонӣ мекунем ва ғайр аз ин ӯ бо зани дигаре зиндагӣ мекунад, ки аз ӯ фарзанд дорад. Вай гоҳе ба хонаи мо ва гоҳе ба хонаи дигар оилааш меравад. Ман мехостам аз ӯ чудо шавам, аммо ӯ ба ман талоқ намедиҳад ва мехоҳад ҳамин ҳолатро нигоҳ дорад. Шавҳари маро дар асоси ҳам бо ман ва ҳам бо дигар оилааш зиндагӣ карданиш ба ҷавобгарӣ кашидан мумкин аст?

Бале, шавҳари Шуморо барои дузани ё бисёрзани ба ҷавобгарӣ мекашанд, чунки ҳамхонагӣ бо ду ва ё зиёда занҳо бо бурдани хоҷагии якҷоя аз рӯи қонун манъ аст. Ин амал ҷавобгариҳои ҷиноятиро ба вучуд меорад. Агар Шумо ё ягон на-

фари дигар омода бошед (парвандаҳои ҷиноятӣ дар ин ҳолат фақат бо аризаи яке аз ҳамсарон ё ҳамзистон оғоз мешавад), ба мақомоти прокуратура оиди ин воқеа ариза нависед, нисбати он мард парвандаи ҷиноятӣ оғоз карда мешавад. Баъд аз гузаронидани тафтишоти пешакӣ, муфаттиш хуччатхоро ба суд равон менамояд, ки он дар навбати худ парвандаро омӯхта, ба хулосае оиди гунаҳгорӣ ё бегуноҳии мард меояд. Агар суд ба хулосае ояд, ки ӯ чунин кирдорро содир кардааст, вобаста ба вазнинии гуноҳ, ҷавобгарӣ дар намуди ҷарима, қорҳои ислоҳӣ ё ин, ки маҳдуд сохтани озодӣ ба мӯҳлати на зиёда аз 5 сол муқарар карда мешавад.

10. Ман бо шавҳарам зиёда аз 7 сол аст, ки бо ҳам зиндагӣ мекунем. Сохиби 3 фарзанд ҳастем, аммо никоҳи мо ба қайд гирифта нашудааст. Баъд аз ин қадар соли зиндагии оилавӣ, мо метавонем никоҳи худро ба қайд гирем?

Бале, Шумо метавонед никоҳи худро ба қайд гиред, ҳатто дар вақти зиндагонии оилавиатон. Барои сабти никоҳи худ, Шумо бояд ба мақомоти минтақавии САҲШ дар ҷои зисти худ, мурочиат намоед.

11. Шавҳари ман 15 сол шуд, ки вафот кардааст. Мо 10 сол дар никоҳи расми будем. Ҳоло ман мехоҳам бори дигар ба шавҳар бароям. Чи бояд кард, зеро ман то ҳол дар ақди никоҳи шавҳари вафоткардаам қарор дорам.

Мувофиқи Кодекси оилаи ҚТ никоҳ, дар мавриди ғавти яке аз ҳамсарон, бекор карда мешавад. Дар ин хусус Шумо метавонед бо дигар шахс, баъди пешниҳоди шаҳодатнома оиди вафоти шавҳаратон, ақди никоҳ бандед.

12. Мо духтарамонро ба шавҳар додем. Пеш аз никоҳ хешу табори домод ба мо як ҷавонмарди зебо ва сихатро нишон доданд, баъд аз бастанӣ ақди никоҳ дар тӯй маълум шуд, ки домод дигар шахс аст. Маълум шуд, ки ӯ олусӣ доштааст, саломатиаш ҳам хуб нест. Хешу табори домод моро фиреб доданд ва ҳеч чизро фаҳмидан намехоҳанд, мегӯянд, ки барои фикр

кардан алакай хеле дер шудааст. Мегӯянд, ки духтари мо алакай ба писари дуюмамон – ба яке аз дугоникҳо, оиладор шудааст. Мо фавран ўро ҳамроҳи худ ба хона овардем. Дар ин ҳолат метавон никохро ғайриқонунӣ ҳисобид, агар не, бо кадом асос никохро ғайриқонунӣ бояд эътироф намуд?

Бале, мувофиқи қонунгузорию оилавӣ никоҳе, ки маҷбуран ё ин, ки бо роҳи фиреб баста шудааст, метавон бо тариқи тартиби судӣ, баъд аз пешниҳоди ариза аз тарафи ҷабрдида ё прокурор, ғайриқонунӣ ҳисобид. Инчунин никоҳ метавонад ғайриқонунӣ ҳисобида шавад, агар розигии дутарафа байни марду зане, ки ақди никоҳ мебанданд, набошад.

13. Ман мехоҳам аз шавҳарам чудо шавам, мо ду фарзанд дорем, ки синну соли гуногун доранд. Барои талоқро амалӣ кардан, чӣ бояд кард ва кадом ҳуҷҷатҳо лозиманд?

Дар ҳолати шумо, чараёни бекор кардани ақди никоҳ бо тартиби судӣ амалӣ мегардад, чунки Шумо фарзанди ноболиғ доред. Барои ба тариқи суди чудо шудан, шумо бояд аризаи даъвогӣ оиди бекоркунии ақди никоҳи худ, пешниҳод намоед. Якҷоя бо ариза, шумо бояд чунин ҳуҷҷатҳоро пешниҳод намоед: нусхаи шиноснома, шаҳодатномаи ақди никоҳ, шаҳодатнома оиди тавлиди фарзандон ва қвитансия оиди пардохти бочи давлатӣ. Никоҳе, ки дар мақомотҳои САҲШ бекор карда мешавад, баъд аз қайди давлатии он дар китоби сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ, агар дар мақомоти суд бошад, баъд аз ба қувваи қонунӣ даромадани ҳалномаи суд оиди бекор кардани ақди никоҳ, бекоршуда ба ҳисоб меравад. (моддаи 25 КО ҚТ).

14. Ман мехоҳам аз шавҳарам чудо шавам. Шавҳарам бо ин розӣ аст. Аз никоҳамон як фарзанди 2,5 сола дорем. Илтимос ба ман фаҳмонед, ки агар тарафҳо ба бекор кардани ақди никоҳ розӣ бошанд, нақшаи дуруст тартиб додани ҳуҷҷатҳо чӣ хел сурат мегирад?

Шумо метавонед бо аризаи даъвогӣ оиди бекоркунии никоҳ ба мақомоти суди маҳали зисти худ ё шавҳаратон мурочиат намоед (агар фарзандатон бо Шумо зиндагонӣ кунад). Бо

аризаи даъвогии худ шумо бояд чунин ҳуччатҳоро пешниҳод намоед: нусхаи шиноснома, шаҳодатномаи ақди никоҳ, шаҳодатнома оиди таваллуди фарзандон ва қвитансияи пардохти боци давлатӣ ва боз бо ташаббуси судя, аз шумо маълумотномаи ҷои истиқомат талаб карда мешавад. Дигар тараф бошад (ҳамсари мард ё зан), фақат розигии хаттии худро ба суд пешниҳод мекунад. Ҳалли масъалаи пардохти алимент низ дар баробари дида баромадани аризаи шумо оид ба бекор кардани никоҳи худ ё ин, ки бо роҳи додани аризаи даъвогии алоҳида ба суд оиди ситонидани алимент амалӣ мегардад.

15. Ман бо шавҳарам чанд сол аст, ки зиндагонӣ намекунам, мо фарзандони калон дорем. Аммо ӯ ҷудо шудан намехоҳад. Дар ин маврид чӣ бояд кард?

Шумо метавонед бо аризаи даъвогӣ оиди бекор кардани никоҳи худ, чӣ ба мақомоти суди маҳали зисти худ ё чӣ ба мақомоти суди маҳали зисти шавҳаратон, мурочиат намоед. Дар баробари додани аризаи даъвогӣ, шумо бояд чунин ҳуччатҳоро пешниҳод намоед: нусхаи шиноснома, шаҳодатномаи ақди никоҳ (аслӣ), ва қвитансия оиди пардохти боци давлатӣ. Дар чунин ҳолат суд ба шумо муҳлат барои оштишави аз 1 то 6 моҳ медиҳад. Агар дар ин муҳлат шумо оштанашавед суд никоҳи шуморо бекор менамояд.

16. Ман мехоҳам аз шавҳарам ҷудо шавам. Ба ман бигӯед, кадом далелҳо метавонанд дар маротибаи яқум бе ягон мӯҳлат барои оштанашави никоҳи моро бекор кунанд? Ман соҳиби фарзанди 3,5 сола ҳастем. Чунин воқеа рух доданаҷ мумкин аст, ки шавҳарам фарзандамро аз ман ҷудо кунад?

Суд дар мавриди дида баромадани аризаи даъвогии шумо оиди бекоркунии ақди никоҳ ба Шумо вақт барои оштанашави ҷудо менамояд. Ин мӯҳлат набояд аз 6 моҳ зиёд бошад. Никоҳ дар он маврид бекор карда мешавад, ки суд ба чунин ҳулоса ояд: имконияти давом додани зиндагии ҳамсарон дар яқҷоягӣ ва ниғаҳдории оила ғайриимкон аст ва ҷораҳои ба ҳам оштанашави кунонидани ҳамсарон, ягон натиҷае намедиҳанд.

Падару модар ҳуқуқ ва ўхдадориҳои баробар нисбати фарзандони худ доранд. Аз ҳамин лиҳоз ҷавоб ба саволи бо кадоме аз волидайн бояд фарзанд монад, баъд аз бекор кардани ақди никоҳ, ба ихтиёри суд ва дар асоси қонун воғузур мегардад.

17. Шавҳари маро бо ҳукми суд 15 сол аз озодӣ маҳрум карданд. Ман мехоҳам аз ӯ ҷудо шавам, барои ин амал чӣ бояд кард?

Мувофиқи қонун, агар кадоме аз ҳамсарон барои содир кардани ҷиноят бо ҳукми суд зиёда аз 3 сол аз озодӣ маҳрум шуда бошад, ҳамсари дигар метавонад яктарафа ақди никоҳро қатъ намояд. Аз ин рӯ Шумо метавонед ба мақоматҳои САҲШ бо ариза оиди бекор кардани никоҳатон муроҷиат намоед, вале ғайр аз ариза, оиди бекор кардани никоҳи худ, нусхаи ҳукми судро, ки ба қувваи қонунӣ даромадааст, пешниҳод намоед. Мақомоти САҲШ ҳамсари маҳкумшударо оиди аризаи пешниҳодшуда ва санаи муқарраршудаи бекор кардани никоҳ, дар муддати 3 рӯз огоҳ менамояд. Дар ин ҳолат, қайди давлатӣ оиди бекор кардани никоҳ, ки бо аризаи яке аз ҳамсарон буд, дар шохидии ӯ баъд аз як моҳи пешниҳоди ариза, амалӣ мегардад (м.43 Қонун «дар бораи бақайдгирии давлатии асноди ҳолати шаҳрвандӣ»).

18. Оё шавҳарам ҳуқуқ дорад, ки аз ман ҷудо шавад, дар ҳолате, ки ман ҳомиладор бошам?

Шавҳар дар вақти ҳомиладор будани ҳамсараш ва то сини 1,5 (якуним) солагии фарзанди таваллудёфта, ҳуқуқи додани аризаи оиди бекор кардани ақди никоҳ надорад, ба шарте, ки зани ҳомилааш аз номи худ ба суд аризаи даъвоги оиди бекор кардани никоҳ пешниҳод нанамояд. Суд ҳуқуқи бекор кардани ақди никоҳи ҳамсаронро дорад, ба шарте, ки зан худ ба розӣ бошад.

19. Зани ман мехоҳад аз ман ҷудо шавад, аммо ман ба ин розӣ нестам. Мехоҳам оилаамро нигоҳ дорам, аммо ӯ аризаи даъвогӣ ба суд додааст. Оё суд моро танҳо бо хоҳиши ӯ ҷудо карда метавонад?

Агар яке аз тарафҳо ба талоқ розӣ набошад, суд ба ҳамсарон барои оштишавӣ вақт ҷудо мекунад, ки мӯҳлаташ на зиёда аз 6 моҳ аст. Агар тарафҳо дар муддати ин вақт ошті нашаванд, дар ин ҳолат суд ҳалнома оиди бекоркунии никоҳро мебарорад.

20. Чӣ тавр ман никоҳи писарамро бекор карда метавонам, агар ҳамсараш дар Федератсияи Руссия қарор дошта бошад. Розигии ӯ ҳатмӣ аст?

Бале, розигии ҳамсарон барои бекор кардани ақди никоҳ зарур аст, ҳатто агар яке аз ҳамсарон дар хориҷи кишвар бошад. Барои бекор кардани никоҳ омадани ҳамсар зарур нест. Ӯ розигии худро бо роҳи тартиб додани ҳуҷҷат, ки аз тарафи нотариус тасдиқ мешавад ва фиристодани он ба ҷои баррасии парванда оиди бекоркунии никоҳ, метавонад изҳор кунад.

21. Оё паст намудани синни соли ақди никоҳ мумкин аст? Ва тартиби он чи гуна аст?

Дар ҳолатҳои истисноӣ суд ҳуқуқ дорад дар асоси хоҳиши шахсони издивоҷкунанда синни никоҳиро на бештар аз як сол кам кунад.

22. Конунгузориҳои ҚТ кадом шартҳоро бахри бастанӣ ақди никоҳ бо шахрвандӣ хориҷа пешбини менамояд?

Тибқи моддаи 12 ҚО ҚТ Агар яке аз тарафҳои никоҳшаванда шахрвандӣ хориҷӣ ё шахси бешахрванд бошад, шартҳои иловагӣ зерин талаб карда мешаванд:- истикомат дар каламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон на камтар аз як соли охир;
- истикомат дар каламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон на камтар аз як соли охир;
- бастанӣ аҳдномаи никоҳ ба таври хатмӣ (Қонуни ҚТ аз 25.03.2011 № 710).

Инчунин дар асоси қ. 4 моддаи 42 ҚО ҚТ Дар аҳдномаи никоҳе, ки яке аз тарафҳои никоҳшаванда шахрвандӣ хориҷӣ ё шахси бешахрванд мебошад, бояд шартҳои зерин ба таври хатмӣ пешбини карда шаванд:

- муносибатҳои молумулкии тарафҳо, ҳуқуқи ӯҳдадорихои онҳо оид ба молу мулк;
- ӯҳдадорихои тарафҳо вобаста ба таъмини фарзандон;
- бо манзили истикоматии шахси таъмин намудани ҳамсар ва фарзандон;
- нигоҳубини ҳамсари корношоёми эҳтиёчманд (Қонуни ҚТ аз 25.03.2011 № 710).

ҲУҚУҚ ВА ӮҲДАДОРИҲОИ ҲАМСАРОН

Ҳуқуқи интиҳоби насаби ҳамсарон.

23. Ман зиёда аз як сол шуд, ки аз шавҳарам чудо шудам. Дар вақти хонадоршавиам насаби шавҳарамро гирифтам ва баъди талоқ аз насаби шавҳарам даст кашидам. Агар ман дар ояндаи наздик ба шавҳар барояму насаби шавҳари навамро интиҳоб намоям, ба ман ҳозир шиносномаи нав бо насаби духтариам лозим аст?

Ҳамсаре, ки баъди издивоҷ насабашро иваз менамояд, ҳуқуқи дорад, ки баъд аз талоқ насаби ҳамсарашро боқӣ гузорад, вале фақат бо розигии ҳамсари собиқ. Агар баъди талоқ Шумо насаби пеш аз издивоҷро гирифтаед, бояд хатман шиносномаатонро иваз кунед.

24. Ман аз шавҳарам чанд сол аст, ки чудо шудам. Фарзандам баъди чудо шудан бо ман монд. Шавҳарам баъд аз ин зуд ба хорича рафт, ӯ ба мо ёрӣ намерасонад, 13 сол шудааст, ки мо ягон маълумоте дар бораи ӯ надорем. Писарамро танҳо калон карда истодаам. Дар вақти таваллуд, дар шаҳодатномаи таваллудаш насаби шавҳарамро навиштаанд. Ман мехоҳам фаҳмам, ки метавонам насаби фарзандамро бо розигии собиқ шавҳарам, иваз намоям, чунки ман намедонам ӯ дар кучо аст?

Иваз намудани насаби фарзанди худ, ки ба синни 16 сола нарасидааст, инчунин иваз намудани насаби пештар ба ӯ дода шуда ба насаби волиди дигар танҳо бо роҳи муроҷиат кардан ба мақомоти васоят ва парасторӣ мумкин аст. Мақомоти ва-

соят ва парасторӣ қарор мебарорад ва дар асоси он насаби фарзанди шумо иваз карда мешавад.

Ивази ном, номи падар ва насаби фарзанди ба балоғат нарасида, фақат бо розигии волидайн, падархонд (модархонд) ё парасторон амалӣ мегардад. Бе чунин розигӣ, танҳо дар асоси қарори суд, ғайр аз ҳолатҳое, ки шахс қобилияти амалкунии пурраро соҳиб шудааст.

Ҳуқуқҳои молу мулкӣ ҳамсарон.

25. Ман мехоҳам аз шавҳарам ҷудо шавам, аммо ӯ розӣ нест, чунки мехоҳад бо роҳи судӣ, хонаеро, ки ба ман ҳамчун мерос аз модарам мондааст, инчунин он чизҳоро, ки модарам ба ман пеш аз ба шавҳар баромаданам додааст, гирад. Оё хонае, ки ба ман аз модарам мерос мондааст ва он чизҳоро, ки ба ман пеш аз никоҳ тӯхфа кардаанд, тақсим карда мешавад?

Мувофиқи қонун амволе, ки ба ҳамсарон пеш аз никоҳ тааллуқ дошт, инчунин он амволе, ки баъд аз никоҳ ба ҳамсарон ҳамчун тӯхфа ва ё мерос омадааст, молу мулки шахсии ҳар яки онҳо ҳисоб мешавад. Амволи шахсии ҳамсарон (либос, пойафзол ва ғайра), ғайр аз ҷавохирот ва дигар ашёи пурқиммат, ҳар чанд ки бо маблағи ҳар ду ҳамсарон харидашуда бошанд ҳам, амволи шахсии ҳар яке аз ҳамсарон доништа мешавад.

26. Ман аз зани худ 3 моҳ пеш ҷудо шудам. Мо соҳиби се фарзанд ҳастем. Ман бо ӯ тақрибан 20 сол зиндагӣ кардам. Аммо амволро тақсим накарда будем. Дар вақти зиндагии якҷоямон ман бисёр чизҳо харидам, ба монанди ду хонаи истиқоматӣ (2 ва 3-хуҷрагӣ), мебел, ғайр аз ин хонаи се утокаро таъмир кардам. Ӯ ҳам кор мекард, аммо музди меҳнаташ хеле хурд буд. Ҳоло ман дар хонаи ду хуҷрагӣ зиндагӣ мекунам, занам бошад дар хонаи 3-хуҷрагӣ. Оё ӯ ба он амволе, ки ман харидаам ҳуқуқ дорад?

Амволе, ки аз тарафи ҳамсарон харида шуд, моликияти якҷояи ҳамсарон ба ҳисоб меравад. (агар никоҳи онҳо дар САХШ ба кайд гирифта шуда бошад). Моликияти якҷояи ҳамсарон – ин ғоидаи ҳар яке аз ҳамсар, ки дар вақти зин-

дагии якҷояшон аз ғоидаи меҳнатӣ, аз тичорат ё навистани китоб, мақола дар газета (молу мулки интеллектуалӣ), суруд, ёрдампулӣ ё дигар намуди пардохти пулӣ, молӣ, қоғазҳои қимматнок (сахмия) ва дигар амволи манқул ва ғайриманқул, ки дар давраи никоҳи давлати ба даст омадааст, ба шумор меравад, новобаста аз он, ки ба номи кадоме аз ҳамсарон харида шудааст. Молу мулки якҷояи ҳамсарон байни худ бо розигии дутарафа тақсим карда мешавад ва ё агар ягон баҳс оиди тақсими ин молу мулк бо муайянқунии ҳиссаи ҳар як ҳамсар ба вучуд ояд, тақсимот бо тартиби судӣ амал карда мешавад. Дар вақти тақсими молу мулк ҳиссаи ҳамсарон баробар доништа мешаванд. Суд ҳал менамояд, ки амвол чӣ тавр бояд тақсим карда шавад. Барои ин Шумо бояд аризаи даъвогӣ оиди тақсими молу мулк пешниҳод намоед. Ба аризаи даъвогии худ, Шумо бояд нусхаи аризаи даъвогӣ, ҳуҷҷатҳои муайянқунандаи ҳуқуқи шумо ба хона, манзили истиқоматӣ (шартнома оиди хариду фурӯш, тӯҳфа), шиносномаи техникӣ, шаҳодатномаи бастанӣ ақди никоҳ (агар шумо чудо шуда бошед, шаҳодатномаи бекор кардани ақди никоҳ), қвитансия оиди пардохти бочи давлатӣ пешниҳод намоед.

27. Шавҳари ман хонаеро, ки дар давраи никоҳ харида будем, фурӯхт. Хона ба номи шавҳарам буд. Оё ӯ ҳуқуқ дошт, ки бе розигии ман хонаро фурӯшад?

Не, шавҳаратон ҳуқуқ надошт хонаеро, ки дар давраи никоҳ харидаед, фурӯшад. Шумо ҳуқуқ доред бо тартиби судӣ талаб намоед, ки шартномаи хариду фурӯши хона дар муддати се сол аз рӯзи огоҳшавии шумо ё аз вақте ки мебоист шумо огоҳ шавед, бекор карда шавад.

28. Ман бо шавҳарам зиёда аз 30 сол мешавад, ки зиндагӣ мекунам, тамоми умр ман дар хона нишаста, фарзандонамонро тарбия мекардам, хонаро нигоҳубин мекардам, хӯрок мепахтам, либосҳоро мешустам. Муддати ин вақт чӣ воқеа дар хона шавад, ман назорат мебардам. Аммо ман кор намекардам ва ягон ғоида ба хона намеовардам. Чанд рӯз пеш ман бо шавҳарам саҳт чанг шудам ва ӯ гуфт, ки маро аз хона пеш ме-

кунад ва ман ягон ба амвол ҳуқуқ надорам, яъне на ба хона, на ба амволе, ки дар хона воқеъ аст, ҳатто ба он чизҳое, ки ба ман тӯҳфа карда буданд. Оё ман ҳуқуқ дорам ба ҳиссае аз ягон намууди амвол соҳиб шавам, чунки ман дар хона менишастам ва ягон фоида намеовардам?

Мутобиқи қонун ҳамсар, ҳарчанде ки дар давраи издивоҷ фақат корҳои хонаро ба дӯш дошт, фарзандонашро нигоҳубин мекард ва бо сабабҳои узрнок (маъҷубӣ, бесаводӣ, надониستاني забон ва ғ.) ягон фоидае намеовард, ҳуқуқ ба амволе, ки ҳамсарон дар давраи никоҳи давлатии худ ба даст оварданд, ҳуқуқ дорад, чунки ин амвол, моликияти яқҷояи онҳо ба ҳисоб меравад.

29. Ман бо шавҳарам дар никоҳи мусулмонӣ зиндагӣ мекардам, 2 моҳ пеш ӯ аз дунё гузашт, оё ман ҳуқуқи хонаро ба номи худ кардан дорам, чунки ман бо ӯ 17 сол зиндагӣ кардам ва 5 фарзанди ноболиғ дорам?

Дар чунин ҳолат фақат фарзанде, ки бо насаби падар қайд шудааст, меросхӯр ҳисоб меёбад. Шумо ҳамчун модари фарзандони ноболиғ, васии қонунӣ ҳисоб ёфта, манфиатҳои онҳоро дар мақомотҳои давлатӣ намояндагӣ карда метавонед. Аз хамин лиҳоз, баъди ба мақомоти нотариалии ҷои зист аз номи фарзандон муроҷиат намудан, Шумо метавонед меросро қабул намоед.

30. Баъд аз бекор кардани ақди никоҳ, шавҳарам маро аз хонаи падару модараш ронд. Аз сабабе, ки мо хонаи шахсӣ надоштем, бо волидайнӣ шавҳарам мезистем. Хона ба номи хушраам қайд шудааст. Мо соҳиби ду фарзанди ноболиғ мебошем. Оё ман метавонам ба хонаи волидайнӣ собиқ шавҳарам маскун шавам, чунки ман ягон ҷои зисти дигар надорам?

Бале, Шумо баъд аз бекоркунии никоҳ, агар шавҳаратон шуморо аз хона ронда бошад, ҳуқуқ доред, бо аризаи даъвогӣ оиди маскун шудан ба манзили истиқоматии ҳамсаратон, ки шумо дар он ҷо то бекоршавии никоҳи худ зиндагӣ мекардед, ба суд муроҷиат кунед. Масъалаҳо оиди маскун шудан аз тарафи суд ҳал карда мешавад.

Аҳднономаи ақди никоҳ

31. Оё дар Тоҷикистон ақди никоҳ бо шартнома баста мешавад.

Бале, мешавад. Аҳднономаи ақди никоҳ метавонад пеш аз қайди давлатии ақди никоҳ, инчунин метавонад дар вақти дилхоҳ баъди никоҳ, яъне дар вақти зиндагии оилавӣ, баста шавад.

Аҳднономаи ақди никоҳ, ки то бақайдгирии давлатии ақди никоҳ баста мешавад, аз рӯзи қайди давлатии ақди никоҳ амал мекунад.

32. Ман дар вақтҳои наздик ба шавҳар баромаданиам. Фаҳмидам, ки аҳдномаи ақди никоҳ бастан мумкин будааст. Шавҳаршавандаам ба ин зид нест. Мехостам пурсам, ки дар аҳднома маблағи пардохти чуброн барои хиёнати шавҳар нишон додан мумкин аст?

Не, аҳдномаи ақди никоҳ, мувофиқи қонунгузориҳои ҚТ, муносибатҳои шахсии ҳамсаронро ба тартиб дароварда наметавонад. Масалан: ба аҳднома суҳанҳое, ба монанди, ҳамсар ҳуқуқ надорад таҳсил кунад, аз хона берун барояд ва ғайраҳо навиштан мумкин нест.

Аҳдномаи ақди никоҳ фақат ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои амволиро ба танзим медарорад. Масалан: муайян кардани амволе, ки дар ҳолати талоқ қардан, бояд тақсим шавад ё ин, ки муайян кардани усулҳои иштирок дар даромади якдигар.

Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои волидайн ва фарзандон

33. Ду моҳ пеш ман фарзанд таваллуд қардам. Падари фарзандам дар бораи ин чизеро наметавонам ва ман ба ҳулосае омадам, ки ба ӯ намегӯям, чунки ӯ оиладор аст ва ман онҳоро ҳалалдор қардани нестам. Кӯдакро ман барои худам таваллуд қардам ва худро модари танҳо меҳисобам. Раванди сабтқунии падари фарзанд чӣ тавр сурат мегирад, дар ҳолате, ки фарзанд падар надошта бошад?

Агар фарзанд ба модари танҳо ба дунё ояд (зане, ки никоҳ надорад), дар ин ҳолат насаби модар дода мешавад. Ном ва номи падар бо маслиҳати модар ниҳода мешавад.

34. Духтари ман бо марде тақрибан се сол ошноӣ дошт. Як моҳ пеш ӯ духтар таваллуд кард. Падар аз фарзанд даст кашид ва ҳеҷ чизро фаҳмидан намехоҳад. Вай худро падари духтарча намехисобад. Ҳама хешу табори мо ӯро мишинохтанд ва дар бораи ошноияшон хабар доштанд. Ман ва духтарам мехоҳем исбот кунем, ки фарзанд, фарзанди ӯст. Дар ҳолати розӣ набудани падар чӣ тавр падариро муайян кардан мумкин аст?

Муқарар кардани падари фарзанд аз тарафи суд амалӣ мегардад. Аризаи даъвогӣ оиди муқарар кардани падарӣ ба суди ҷои истиқомати шумо ё ӯ, пешниҳод карда мешавад. Ҳангоми муқарар кардани падарӣ суд далелҳои ҳамзистӣ ва бурдани хоҷагии якҷояи падар ва модари фарзанд (ба монанди хариди хӯрокворӣ, молҳои рӯзғор, нигоҳубини модари фарзанд аз тарафи падар), тарбияи якҷоя ва нигоҳубини фарзанд ва инчунин дигар далелҳои, ки падарию шахси муайянро тасдиқ менамояд ба назар мегирад. Агар суд далелҳои пешниҳодшударо саҳеҳ ва кофӣ шуморад, дар ин маврид суд ҳалнома оиди тасдиқи падарӣ мебарорад.

35. Зани ман умуман фарзандонро нигоҳубин намекунад. Фақат дар қор аст, ба хона кам меояд, кӯдакон ӯро хатто дар хотир надоранд. Онҳо 4 ва 7 сола ҳастанд. Ман бо ӯ қариб, ки зиндагӣ намекунам. Модарам кӯдаконро нигоҳубин мекунад. Занам бошад, дар тарбияи онҳо ягон иштироке надорад. Ман мехоҳам занамро аз ҳуқуқҳои модариаш маҳрум созам. Дар қадом ҳолат аз ҳуқуқҳои падариву модарӣ маҳрум месозанд?

Падару модар ё ин, ки яке аз волидайн дар чунин ҳолатҳо аз ҳуқуқи падариву модарӣ маҳрум мешаванд:

- аз иҷрои ӯҳдадорихои падариву модарӣ, аз ҷумла додани алимент қасдан саркашӣ кунанд;

- бе сабабҳои узрнок аз таваллудхона (таваллудгоҳ) ё муассисаи дигари тиббӣ ё тарбиявӣ, муассисаи ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва ё дигар муассисаҳои монанди он гирифтани фарзанди худро рад намоянд;

- аз ҳуқуқи падару модарии худ суиистифода намоянд;

- ба фарзандон муносибати бераҳмона кунанд, аз ҷумла

нисбати онҳо зӯроварию ҷисмонӣ ё руҳиро раво бинанд, ба дахлнопазирии ҷинсии онҳо сӯиқасд намоянд;

- майзада ё нашъаманди ашаддӣ бошанд;

- бар зидди ҳаёт ва саломатии фарзандони худ ё саломатии ҳамсари худ қасдан ҷиноят содир карда бошанд.

36. Ман меҳоҳам вазъи модари танҳоро гирам. Никоҳи мо 5 сол аст, ки бекор карда шудааст. Оё ман модари танҳо ҳисоб меёбам? Агар не, чӣ тавр ин вазъро гирам?

Модари таҳо – ин зане, ки фарзандашро худ тарбия менамояд. Агар дар шаҳодатномаи кӯдак, ба ҷои номи падар хати рост кашида шуда бошад, дар ин маврид модар-модари танҳо ҳисобида мешавад. Агар никоҳи Шумо бекор карда бошад, вале мувофиқи шаҳодатнома падари фарзанд, шавҳари собиқи шумо дарҷ гардидааст, дар ин ҳолат шумо модари танҳо ҳисоб намешавед.

37. Чанде пеш писари ман аз занаш ҷудо шуд. Баъд аз ин ходиса келини собиқи ман, писарам, ман ва шавҳарамро на- мемонад, ки набераҳоямро бинем. Ў на- мемонад, ки набераҳоям бо мо дар тамос бошанд. Мо онҳоро қариб ним сол шуд, ки надидаем. Оё мо метавонем бо кӯдак дар тамос бошем, агар писару келинам ним сол пеш ҷудо шуда бошанд?

Кӯдак ҳуқуқ дорад, ки бо ҳарду волидайн, бобо, бибӣ, ба- родарон, хоҳарон ва дигар ҳешу ақрабо дар муносибат бошад. Бекоркунии никоҳ, беъътибор донишҷуи он ё аз ҳам ҷудо зи- стани волидайн, ҳуқуқи кӯдакро ба дидори Шумо маҳрум на- месозад. Дар ҳолати зайл, Шумо метавонед ба суд, бо аризаи даъвогӣ оиди рафъ кардани мамониятҳо барои рафтуомад бо кӯдак, муроҷиат намоед.

38. Дар кадом сину сол кӯдак метавонад интиҳоб кунад, ки бо кадоме аз волидайн ӯ меҳоҳад зиндагӣ кунад -бо падар ё модар?

Фарзанд ҳуқуқ дорад озодона фикри худро дар ҳалли масъалаҳои оилавӣ, ки манфиатҳои ӯро ҳалалдор мекунанд, иштирок намоянд, инчунин дар муроғияти судӣ ё маъмурии иш- тирок намоянд. Ба назар гирифтани фикри кӯдаке, ки синнаш

ба 10 сола расидааст, ҳатмист, ба истиснои ҳолатҳое, ки ба манфиати ўро ҳалалдор месозад. Аз ҳамин лиҳоз, аз синни 10 солагӣ фикри кӯдак, оиди бо кӣ зистан, ба назар гирифта мешавад. Дар ҳолате, ки агар волидайн ба созише наоянд, суд бо назардошти ҳам шароити моддӣ ва ҳам манзилии падар ва модар ин масъаларо ҳал менамояд.

Ўҳдадорихои алиментии падару модар ва кӯдак.

39. Шавҳари ман муддати дароз дар ягон ҷо қор намекунад. Вай худро ҳамавақт аз ман дур мекашад, ман бошам пурсидани маблағ аз ӯ барои таъмини писарамон, монда шудам. Муқарар намудани маблағи устувор, ки ҳар моҳ аз ҷониби шавҳарам пардохта шавад, имконпазир аст ё не?

Албатта имконпазир аст, зеро волидайне, ки ҳамроҳи фарзандаш зиндагӣ намекунанд, ё ин ки зиндагони мекунад ва ба таъминоти қудакон кам аҳамияти мекунад алимент талаб карда мешавад. Мухим нест ки падар ва модар ҷудо зиндагони кунанд ўҳдадории таъмини фарзанди худро ба зимма доранд, новобаста аз он, ки вай даромади мунтазам дорад ё не. Барои ин бояд ба суд бо аризаи даъвогӣ муроҷиат кард. Суд андозаи алименти пардохташавандаро бо маблағи устувор, ки аз волидайн ҳар моҳ барои таъмини кӯдак ситонда мешавад, муайян менамояд.

40. Ба қадом давра мумкин аст, ки алимент ситонида шавад, агар собиқ шавҳарам аллақай 5 сол аст, ки аз таъмини писараш саркашӣ мекунад.

Алимент аз ҳамсари собиқ бо тартиби судӣ барои мӯҳлати гузашта то давраи сесола ситонида мешавад. Дар баробари ин суд ҳолатеро низ ба назар мегирад, ки аз тарафи ҳамсар барои гирифтани таъминот чора дида шуда буд, вале ҳамсари собиқ аз супоридани алимент саркашӣ намуд.

41. Андозаи алименте, ки барои кӯдакони ноболиғ бо тартиби судӣ ситонида мешавад, чӣ қадар аст?

Ҳангоми мавҷуд набудани созишнома дар хусуси пардохти

алимент барои фарзандони ноболиғ суд аз волидони онҳо ба шарте, ки ҷои қори муайян дошта бошад ҳар моҳ аз музди маоши волидайн ба андозаҳои зерин алимент руенида мешавад:

- Ҷоряки музд ё дигар даромад (25%) – барои як кӯдак
- Сеяки музд ё дигар даромад (33%) – барои ду кӯдак
- Нисфи музд ё дигар даромад (50%) – барои се ва зиёда кӯдак

Масъалан, агар маоши расмии ҳамсар 400 сомонӣ бошад ва андозаи алимент барои 1 кӯдак $\frac{1}{4}$ маоши ҳамсарро ташкил диҳад, пас дар ин ҳолат андозаи алимент $400 \text{ сомонӣ} \times 25\% = 100 \text{ сомонӣ}$ мебошад.

42. Ман бо собиқ ҳамсарам намехоҳем, ки дар ҷои қори ӯ донад, ки ӯ аз музди меҳнаташ ба ман барои таъминоти кӯдак алимент мепардозад. Оиди созишномаи пардохти алимент шундаам ва меҳостам донам, ки он чист?

Созишнома ин як намуди аҳде мебошад, ки волидайн метавонанд баъни якдигар ва бо роҳи созиш маблағи муайяно барои таъминоти фарзанд муайян намоянд ва хатман бояд бо тариқи нотариали тасдиқ намоянд. Андозаи алиментро тарафҳо муайян мекунанд.

43. Ман метавонам аз писари болиғам барои таъминоти худ алимент ситонам, зеро ки ман муддати дароз дар нафақаи маъюбӣ ҳастам?

Албатта метавонед, зеро тибқи қонунгузорӣ фарзандони болиғи қобили меҳнат ӯҳдадоранд, ки падару модари ғайри қобили меҳнати ба кӯмак эҳтиёҷ доштаи худро нигоҳубин намоянд ва нисбат ба онҳо ғамхор бошанд.

44. Вазъи модии ман хеле вазнин аст ва ман қобилияти пардохти таҳсили писарамро дар донишгоҳ надорам, метавонам ман аз собиқ шавҳарам барои таҳсили писарамон маблағ талаб намоям?

Бале, шумо метавонед бо аризаи даъвогӣ ба суд барои ситонидани алимент муроҷиат намоед. Қонунгузорӣ барои кӯдакони то синни 18 сола ситонидани алиментро муқарар

кардааст, вале дар ҳолате, ки писари Шумо дар шакли рӯзонаи таҳсил дар донишгоҳ таҳсил мекунад, суд метавонад муқарар намояд, алимент то ба синни 24 солағӣ расидани ӯ ситонида шавад. Андозаи алимент бо назардошти вазъи моддии шавҳаратон муқарар карда мешавад. Агар писаратон ба шакли ғоибонаи таҳсил гузарад, он гоҳ шавҳаратон бо тартиби судӣ қатъ кардани ӯҳдадориҳои алиментии худро талаб карда метавонад, зеро дар ин ҳолат писаратон худашро таъмин карда метавонад.

45. Агар андозаи маоши расмии шавҳарам аз оне, ки вай дар асл мегирад кам бошад, чӣ тарз алиментро маҳз аз маблағи калони вай гирифтани мумкин аст?

Гирифтани алимент аз маблағи калон имконнопазир аст, агар ҳуҷҷати тасдиқкунандаи он вучуд надошта бошад. Аммо барои муқаранамои маблағи муайяни пардохташаванда ба суд муроҷиат кардан мумкин аст. Суд вазифадор аст, ки аризаи шуморо бо назардошти ҳамаи ҳолатҳои қор, дида барояд. Вале андозаи қатъии алиментро суд дар доираи маблағи арзшуда, бо дарназардошти вазъи модии тарафҳо, талаботи кӯдак ва дигар ҳолатҳои ҷолиби диққат, муқарар мекунад.

46. Ман духтари болиғи маъюб дорам. Собиқ шавҳарам бо қарори суд ба ман алимент месупорад, баъди якҷанд моҳ ӯ ба нафақа мебарояд. Мехостам донам, ки аз нафақапулӣ алимент ситоида мешавад?

Баромадани собиқ шавҳаратон ба нафақа, ки бо қарори суд ӯҳдадориҳои пардохти алиментро ба зимма дорад, асос барои қатъи ин ӯҳдадорӣ шуда наметавонад. Дар ин масъала вазъи модии шавҳаратон нақши ҳалкунандаро мебозад. Хаминро кайд кардан лозим мебошад ки барои фарзанди маъюб алименти якумра пешбини шуда аст. Алимент аз ҳамаи манбаи даромадҳо новобаста аз оне ки нафақа ё дигар манбаи даромад мебошад, ситонида мешавад

47. Ба кадом андоза алимент аз падар барои се фарзанд (кӯдак) ситонида мешавад, агар дутои онҳо аз як зан ва яктои дигараш аз дуоум зан? Яъне ба зани якум чанд фоиз ва ба дуоум чанд фоиз муқарар мешавад?

Барои ҳар як фарзанд (кӯдак) қарори алоҳидаи судӣ бо муқарар намудани андозаи муайяни алимент бояд бошад. Алимент барои фарзандони ноболиғ аз падару модари онҳо ҳар моҳ ситонида мешавад. (андозаи алименти ситонидашаванда нигаред ба саволи 40)

48. Ман тамоми умрам дар комбинати кимёвӣ кор кардам. Дар вақтҳои охир худро бемадор ҳис мекардам ва маро барои гузаштани Комиссияи Имтиҳонии Тибби – Меҳнатӣ (КИТМ) фиристоданд. Духтурон ба ман гурӯҳи дуоуми маъҷубӣ муқарар карданд, яъне акнун ман хонашин ҳастам. Ман аз собиқ шавҳарам барои таъминоти худ алимент ситонида метавонам?

Агар Шумо ҳамчун ҳамсари собиқ то қатъи ақди никоҳ ё ин, ки то ба як соли пас аз қатъи он ғайри қобили меҳнат гаштед, онгоҳ Шумо бо тартиби судӣ метавонед аз собиқ шавҳаратон барои таъминоти худ ситонидани алиментро талаб намоед.

49. Чӣ гуна ҷавобгарӣ барои саркашӣ аз пардохти алимент пешбинӣ шудааст?

Саркашӣ аз пардохти алимент ҷавобгарии ҷиноятиро, чӣ ба падару модар ва чӣ ба фарзандон, ки аз пардохти он саркашӣ мекунад, ба вучуд меорад. Ҷавобгарӣ дар шакли корҳои ҳатмӣ, корҳои ислоҳӣ ба муҳлати то ду сол ё маҳрум кардан аз озодӣ ба ҳамин муҳлат таъин мегардад. Ҳангоми таъини корҳои ислоҳӣ аз музди меҳнати маҳкумшуда аз 10% то 30% ба манфиати давлат ситонида мешавад.

Масъалаҳои фарзандхонӣ

50. Ман зани танҳо ва вазъи саломатиям ба ман имконияти фарзанддор шуданро намедихад. Ман метавонам кӯдакро ба фарзандӣ қабул кунам?

Қонунгузори ба занҳои танҳо ба фарзандӣ қабул кардани кӯдакро иҷозат додааст. Сараввал Шумо бояд ба суд хуччатҳои

зеринро пешниҳод намоед: хулосаҳои тиббӣ оиди вазъи саломатӣ (модархонд), маълумотнома аз ҷои қор дор бораи музди меҳнат, агар модархонд (падархонд) нафақахӯр бошад, маълумотнома оиди гирифтани нафақа, маълумотнома оиди доғи суди, ҳуччати тасдиқунандаи ҳуқуқи моликиятии шахс ба манзили истиқоматӣ, маълумотнома оиди ҳайати оила, шаҳодатномаи таваллуди кӯдаки ба фарзандӣ қабулшаванда, шаҳодатномаи таваллуди ҳуди шумо, инчунин Шумо бояд розигии хаттӣ аз волидайнӣ кӯдак барои ба фарзанди қабул кардани ӯ гиред (агар ин хел зарурият вучуд дошта бошад). Фарзандхонӣ бо тартиби судӣ бо иштироқи мақомоти васоят ва парасторӣ ва инчунин прокурор муқарар мегардад. Барои муқарар кардани фарзандхонӣ, хулосаи мақомоти васоят ва парасторӣ оиди асоснок будани он зарур аст.

51. Шаҳрвандони хориҷӣ ҳуқуқи ба фарзандӣ қабул кардани кӯдаконе, ки шаҳрвандони ҚТ мебошанд, доранд ё не?

Не, надоранд, қонунгузориҳои амалкунандаи оилавии Тоҷикистон ба шаҳрвандони хориҷӣ имконияти ба фарзанди қабул кардани шаҳрвандони Тоҷикистонро намедихад.

52. Чӣ тарз қиянаро ба васигии қабул намоям, агар падару модари вай вафот карда бошанд?

Дар қонун омадааст, ки дар навбати аввал ҳуқуқ барои васигӣ ба хешовандон дода мешавад. Васӣ тавассути мақомоти васояту парасторӣ таъин карда мешавад. Ба мақомоти мазкур мурочиат намуда, инчунин ҳуччатҳои лозимиро пешниҳод карда, шумо метавонед васии қиянатон шавед. Мақомоти васояту парасторӣ дар маҳалҳо ҳокимияти иҷроияи маҳалӣ ба ҳисоб меравад (Ҳуқумат).

Номгӯи ҳуччатҳои, ки барои муқарар кардани васигӣ лозиманд: 1) Маълумотномаи муассиса ё шахс оиди ноболиғоне, ки бепарастории падару модар мондаанд, ҳалномаи суд дар бораи ғайри қобили амал ё қобилияти маҳдуди амал эътироф намудани шаҳрванд, аризаи шахс оиди зарурияти муқарар намудани васигӣ барои ӯ; 2) Аризаи шаҳрванд оиди доштани

хоиши васї шудан, маълумотнома дар бораи вазїи саломатияш ва тавсифнома аз ҷои қор; 3) Розигии ҳамсар, агар шахси ба васояти худ кӯдаки ноболиғро қабулқунанда оиладор бошад; 4) Санад оиди санчиши ҳолати истиқомати ва вазїи модии шахсе, ки хоиши васї шуданро дорад; 5) Санад оиди санчиши ҳолати истиқомати ва вазїи модии шахсе, ки барои ӯ васоят муқарар мешавад.

53. Ҷиянам ба наздики 14 сола мешавад, то ин дам ман васии қонунии ӯ будам, акнун бошад мегӯянд, ки ман бояд парастори ӯ шавам. Мехостам донам парасторї чист?

Парасторї барои ноболиғони аз чордаҳсола то ҳаҷдаҳсола бо мақсади ҳифзи ҳуқуқҳои ноболиғоне, ки аз падару модар маҳрум шудаанд, муқарар карда мешавад. Парастор ӯҳдадор аст, ки шахси ба парасторї гирифтаашро тарбия кунад, дар бораи саломатї, тақомули ҷисмонї, рӯҳї, маънавї ва ахлоқї, таҳсил ва касбомӯзии ӯ ғамхорї зоҳир намояд.

Дар охир Шумо метавонед бо якчанд намуди аризаҳои даъвогї шинос шавед, ки аз назари мо дар амалияи судї оиди парвандаҳои оилавї бисёр ба назар мерасанд ва мо умедворем, ки ҳангоми ба суд муроҷиат кардан ба Шумо ёрї мерасонанд.

Аризаи даъвогӣ дар бораи бекор кардани акди никоҳ.

Ба суди ноҳияи: _____

Даъвогар: _____

Ному насаб

Суроға: _____

Чавобгар: _____

Ному насаб

Суроға: _____

**Аризаи даъвогӣ
(дар бораи бекор кардани акди никоҳ)**

«__» _____ сол ман ман бо шаҳрванд
_____ акди никоҳ бастем ва якҷоя то
«__» _____ сол якҷоя зиндагӣ намудем.
Никоҳи мо дар мақомоти САҲШ-и _____
ба қайд гирифта шудааст. Аз никоҳи мазкур соҳиби фарзандони
ноболиғ ҳастем: _____
(ному насаби фарзандон ва саннаи таваллуди онҳо)

Фарзандон пурра дар таъминоти ман қарор доранд. Падарашон
барои таъмини онҳо ягон хел ёри моддӣ намедихад.
Дар асоси гуфтаҳои боло ва бо дастрасии м.м. 80, 81 КО ҚТ,

Аз Суд хоҳиш менамоям:

Аз ҳисоби чавобгар _____, ки истиқоматкунандаи
_____ аст,
(ному насабро бо пуррагӣ нишон диҳед)

алимент барои таъминоти фарзандони ноболиғи мо дар андозаи
_____ қисми ҳамаи даромадҳои ӯ ҳар моҳ, аз вақти додани ариза ва то ба балоғат расидани фарзандон, ба манфиати ман руёнида шавад.

Замима:

1. Аризаи даъвогӣ дар 3 нусха.
2. Шаҳодатномаи хатти никоҳ.
3. Нусхаи шаҳодатномаи таввалуди кӯдак (ҳо)
4. Маълумотнома аз ҷои кори алиментдиҳанда оиди андозаи музди меҳнат ва оиди нигоҳдорӣ аз он (на ҳамавақт талаб карда мешавад)

«___» _____ 201__г

_____ (имзо)

Аризаи даъвогӣ оиди руёнидани алимент

Ба суди ноҳияи: _____

Даъвогар: _____
Ному насаб

Суроға: _____

Чавобгар: _____
Ному насаб

Суроға: _____

Аризаи даъвогӣ (Дар бораи руёнидани алимент)

«__» _____ сол ман ман бо шаҳрва
нд _____ ақди никоҳ бастем ва якҷоя то

«__» _____ сол якҷоя зиндагӣ намудем. Никоҳи
мо дар мақомоти САҲШ-и _____ ба қайд гирифта
шудааст. Аз никоҳи мазкур соҳиби фарзандони ноболиғ
ҳастем: _____

(ному насаби фарзандон ва саннаи таваллуди онҳо)

Фарзандон пурра дар таъминоти ман қарор доранд. Падарашон барои таъмини онҳо ягон хел ёрии моддӣ намедихад.

Дар асоси гуфтаҳои боло ва бо дастрасии м.м. 80, 81 КО ҚТ,

Аз Суд хоҳиш менамоям:

Аз ҳисоби чавобгар _____, ки истиқоматкунандаи

_____ аст,
(ному насаби фарзандон ва саннаи таваллуди онҳо)

алимент барои таъминоти фарзандони ноболиғи мо дар андозаи _____ қисми ҳамаи даромадҳои ӯ ҳар моҳ, аз вақти додани ариза ва то ба балоғат расидани фарзандон, ба манфиати ман руёнида шавад.

Замима:

1. Аризаи даъвогӣ дар 3 нусха.
2. Шаҳодатномаи хатти никоҳ.
3. Нусхаи шаҳодатномаи таввалуди кӯдак (ҳо)
4. Маълумотнома аз ҷои кори алиментдиҳанда оиди андозаи музди меҳнат ва оиди нигоҳдорӣ аз он (на ҳамавақт талаб карда мешавад)

«___» _____ 201__г

_____ (имзо)

Аризаи даъвогӣ оиди тақсими молу мулки якҷояи ҳамсарон

Ба суди ноҳияи: _____

Даъвогар: _____

Ному насаб

Суроға: _____

Ҷавобгар: _____

Ному насаб

Суроға: _____

**Аризаи даъвогӣ
(Оиди тақсими моликияти муштараки зану шавхар)**

«_____» _____ сол ман ман бо ҷавобгар
_____ ақди никоҳ баџем. Аз никоҳи
мазкур соҳиби фарзанд (ҳо) ҳаџем: _____

(ному насаби фарзандон ва саннаи таваллуди онҳо)

Зиндагии якҷояи мо бо ҷавобгар нағз нашуд.

Бо қарори суд аз «_____» _____ сол муносибатҳои
(саннаи ҳалномаи суд дар бораи қатъи никоҳ)
никоҳии мо қатъ гашт.

Масъалаи таъмин ва тарбияи фарзанд (ҳо) баҳс вучуд надо-
рад. Фарзанд (ҳо) бо _____ мемонанд.
(бо қадоме аз волидон)

Розигӣ байни мо оиди тақсими молу мулки якҷоя, ки ҳангоми
зиндагии якҷояи мо ба даст омадаанд, нест. Дар муддати зинда-
гии якҷояи мо молу мулки зерин ба даст омадаанд _____

(номгӯи молу мулкро нависед)

, ки арзиши онҳо _____ сомони ро ташкил медиҳад.

**Дар асоси гуфтаҳои боло ва бо дастрасии м.м. 38, 39 КО ҚТ,
Аз Суд хоҳиш менамоем:**

Моликияти муштаракӣ моро тақсим намоед, ба ман _____

_____ (ногуи молу мулк, арзиши ҳар як предмет)

Ба ҷавобгар _____

_____ (ногуи молу мулк, арзиши ҳар як предмет)

ба маблағи умумии _____ сомони.

2. Аз сабабе, ки фарзандон бо ман мондаанд хоҳиш менамоем
хиссаи онҳо ба инобат гирифта шавад.

Замима:

1. Аризаи даъвогӣ дар 3 нусха.
2. Нусхаи шаҳодатномаи таввалуди кӯдак (ҳо)
3. Хучатҳои тасдиқкунандаи моликияти муштарак
4. Маълумотнома аз ҷои зист
5. Нусхаи шиноснома
6. Қвитансия дар бораи пардохти бочи давлатӣ

«___» _____ 201__ г

_____ (имзо)

Аризаи даъвогӣ оиди муқарарнамудани падарӣ

Ба суди ноҳияи: _____

Даъвогар: _____

Ному насаб

Суроға: _____

Ҷавобгар: _____

Ному насаб

Суроға: _____

Аризаи даъвогӣ (Оиди муқарарнамудани падарӣ)

Бо ҷавобгар _____
аз «___» _____ сол то «___» _____
мо хоҷагии якҷоя мебурдем, вале акди никоҳ набаста будем.
Дар муддати мазкур ман соҳиби фарзанд (ҳо) шу дам: _____

(ному насаби фарзандон ва саннаи таваллуди онҳо)

Ҷавобгар падари ӯ (онҳо) мебошад, вале ӯ аз додани ариза
ба мақомоти САҲШ дар бораи ба қайдгирии падарӣ саркашӣ
мекунад. Падарии ҷавобгар нисбати _____

(ному насаби фарзанд (ҳо))

бо далелҳои зерин тасдиқ мегардад: _____

(далелҳо, ки тасдиқкунандаи зиндагии якҷоя ва бурдани хоҷагии умумӣ бо ҷавобгар

то таваллуди қӯдак (ҳо) ё ин ки тарбияи якҷоя

ва дигар далелҳо, ки муқараркунандаи падарии ҷавобгарро биёрд)

**Дар асоси гуфтаҳои боло ва бо дастрасии м.м. 50, 51 Ко ҚТ,
Аз Суд хоҳиш менамоем:**

_____ (ному насаби ҷавобгар, сана ва ҷои таваллуд)

_____ ро
миллат, ҷои истиқомат ва ҷои қор) падари _____
_____ муқарар намоед.
(ному насаби қӯдак (ҳо), санаи таваллуд)

Замима:

1. Аризаи даъвогӣ дар 3 нусха.
2. Нусхаи шаҳодатномаи таввалуди қӯдак (ҳо)
3. Далелҳои тасдиқкунандаи зиндагии якҷоя ва бурдани
хочагии умумӣ
4. маълумотнома оиди ҷои истиқомат
5. Бочи давлати.

« ___ » _____ 201__ г _____